

OSOBNOST PŘEKLADATELE JANA SCHEJBALA A JEHO VLIV NA RECEPCI KATALÁNSKY PSANÉ LITERATURY U NÁS

MICHAL BRABEC

ABSTRACT

The article introduces the most important Czech Catalanist, who has been introducing Catalan literature to Czech audiences for nearly half of a century. The case of Jan Schejbal confirms that the role of the translator cannot be reduced to transferring text from one language to another: they must actively participate in the literary exchange, often being the key figure. The personal contribution of the translator seems to be even more indispensable when literary enrichment between minor and/or medium cultures is concerned. In this sense, the work Schejbal did within the publishing house *Odeon* during the 1970s and 1980s was absolutely essential, as he was the only one who translated from this Romance language whose literature was practically unknown in what was then Czechoslovakia. However, this privileged position in forming Czech notions about Catalan literature ended with the downfall of *Odeon*, which occurred shortly after the fall of the Communist regime in 1989. Despite the initial adversity he faced from the new commercial publishing houses, Jan Schejbal remained faithful to his longstanding ambition and continued to spread quality literature written in Catalan. Thanks to Prague's *lectorat de català*, founded in 1991, nowadays known as the *Centre Carlemany de Llengua Catalana*, a new field of action opened for him: he has been introducing students of the Faculty of Arts of Charles University in Prague to the culture and literature of the Catalan-speaking countries and, within a translation workshop, trains his successors. Also Schejbal's life-long work on the very first Catalan-Czech and Czech-Catalan academic dictionary, about to be published, deserves special mention. This feat, among others, confirms again that the translator's activity is more transcendental than it might seem. With the dictionary, Schejbal not only contributes significantly to the quality of future translations but also enables the reception of Catalan literature without the necessity of indirect translations via Spanish.

Keywords: Catalan, Catalan literature, Translation, Romance languages, Czech

Jan Schejbal je bezesporu naším nejvýznamnějším současným katalanistou a právě jemu vděčíme již téměř půlstoletí (nejen) za celou řadu překladů moderní i starší katalánsky psané literatury. Narodil se 16. listopadu roku 1942 v Jičíně do rodiny krejčího. Jeho otec byl vzdělaný člověk, který měl doma úctyhodnou knihovnu a ovládal několik jazyků, což na něm malý Jan obdivoval. Ve vztahu ke svému budoucímu zaměření považuje Schejbal za klíčový okamžik, kdy se mu v polovině padesátých let 20. století dostala prostřednictvím švagra do rukou učebnice španělštiny (blíže Ferrando 2016) a jako samouk se pustil do studia tohoto jazyka, k čemuž ho podněcovaly mimo jiné i reportáže Hanzelky a Zikmunda z cest po Jižní Americe či latinskoamerické písně v podání Kučerovců. Záhy si začal dopisovat s celým španělsky mluvícím světem. Dosti příznačně pro jeho pozdější profesní dráhu nebyl jeho prvním korespondentem Španěl, nýbrž Katalánc: knihvazač Joan Torres Nebot, který se mu v této souvislosti v dopise omlouval, že se u něho může občas vyskytnout nějaká chyba anebo může pod vlivem své mateřštiny užít nesprávné slovo či obrat. Na základě této informace o existenci katalánštiny se Schejbal sám snažil dozvědět více, čímž u něho došlo k prvotnímu seznámení s Katalánskem a jeho svébytností.

Po maturitě na střední Průmyslové škole papírenské v Hostinném (1960) studoval v letech 1961–66 kombinaci španělštiny a výtvarná výchova na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde spolu s ostatními spolužáky doslova umluvil tehdejší asistentku španělské fonetiky Dianu Moix-Tvrdou, dceru katalánského exulanta, komunisty Josepa Moixe i Regàse, aby jim dávala lekce katalánštiny (Pokorný 2015: 4). Společně se Schejbalem se základem tohoto románského jazyka učili mj. dnešní profesori Bohumil Zavádil a Miloslav Uličný či pozdější (žel nikdy nenaplněná) naděje české katalanistiky Miloslav Pluhař. Schejbal stačil absolvovat pouze jeden roční běh katalánštiny, protože celý akademický rok 1963/64 strávil na Filozofické fakultě Havanské univerzity, kde v rámci počínajících studentských výměn mezi univerzitami studoval dějiny výtvarného umění Španělska a Latinské Ameriky. Během pobytu na Kubě našel před Vánocemi v jednom tamním antikvariátu několikajazyčný slovník katalánštiny, který byl tehdy dle jeho slov tím nejlepším dárkem, jaký si kdy mohl nadělit, ale v pozdějších letech mu byl především neocenitelným pomocníkem při překládání katalánské literatury.

Po definitivním návratu domů, tedy ještě coby posluchač Filozofické fakulty, začal pracovat na plný úvazek v Domě kubánské kultury v Praze jako překladatel a organizační pracovník (podzim 1964 – květen 1966) a po absolvování vysokoškolského studia (1966) nastoupil na Ministerstvo kultury, kde působil až do roku 1974 jako pracovník odboru zahraničních styků. Na půdě ministerstva došlo roku 1969 k osudovému setkání s Dr. Josefem Čermákem, tehdejším šéfredaktorem státního nakladatelství Odeon, jemuž se Schejbal mezi řečí nabídl coby potenciální lektor, neboť tím mohl spojit lásku k četbě s možností přivýdělku. Se svými znalostmi katalánštiny se Jan Schejbal do koncepce Odeonu náramně hodil, neboť toto nakladatelství si již od poloviny šedesátých let pohrávalo s myšlenkou navázat na kdysi bohatou tradici českých překladů z katalánské literatury, o jejímž pozvolném vzepětí pod útlakem Frankova režimu se příslušní činovníci dovídali z francouzských literárních časopisů.

Ve snaze představit tuto románskou, u nás polozapomenutou literaturu Odeon reeditoval roku 1965 text divadelní hry Àngela Guimerà *Terra baixa*, jejíž prvotní česká verze Antonína Pikharta (V *nížíně*, č. 1907) slavila na počátku dvacátého století veliký

úspěch a otevřela dveře dalším překladům z katalánštiny. K obdobným cílům mělo přispět i opětovné vydání *Nížiny* (č. 1968) v překladu lusitanisty doc. Zdeňka Hampajse-Hampla (viz Schejbal – Utrera 2004: 49), který rovněž připravil katalánskou část *Slovníku spisovatelů Španělska a Portugalska* (1968). První novodobé překlady – tři povídky Mercè Rodoredové – pak vyšly roku 1969 v „odeonském“ časopise *Světová literatura* zásluhou Vladimíra Hvizďaly, avšak po změně politické situace v důsledku srpnové okupace z roku 1968 se Hvizďala rozhodl emigrovat, čímž následoval Miloslava Pluhaře (Schejbal – Utrera 2004: 50), jehož jedinými počiny na poli české katalanistiky tak bohužel zůstaly pouze jeho magisterská práce o překladateli Antonínu Pikhartovi a uveřejnění nevydané korespondence mezi tímto průkopníkem katalánské literatury u nás a katalánským spisovatelem Narcísem Ollerem. Schejbal byl tedy více než vítanou posilou Odeonu, respektive nejprve jím vydávaného časopisu *Světová literatura*, kde měl coby externí spolupracovník nejdříve získat ostruhy a nabrat potřebné zkušenosti. Na náročný úkol uvést u nás opět v život katalánskou literaturu zbyl však vzhledem k okolnostem zcela sám.

Velice záhy se o něm jakožto o „svém člověku“ doslechli v Katalánsku, a tak se mu dostalo pozvání do Amsterdamu, kde se v březnu roku 1970 konalo II. mezinárodní kolokvium katalánského jazyka a literatury. Schejbal účast přijal a tato mu byla ministerstvem schválena, veškeré náklady na cestu, ubytování a stravu si však musel hradit ze svého. Na kongresu odhlasoval zřízení Mezinárodní asociace katalánského jazyka a literatury, ale v období nástupu tvrdé normalizace se jejím členem stát nemohl: jeho žádost o souhlas se členstvím a uhrazením symbolického, avšak valutového ročního příspěvku ve výši pěti dolarů byla Odborem knižní kultury zamítnuta s tím, že katalánská literatura není ve středu nakladatelského zájmu.

Nicméně daleko důležitější bylo, že se literatura dané oblasti nacházela ve Schejbalově zájmu překladatelském: jeho vůbec prvním počinem byl překlad tří povídek Pereho Calderse (*Poušť, Čára a přání, Reportáž o nástinu smrti*) otištěných ve *Světové literatuře* (číslo 2/1970), které v čísle 4/1971 následovaly ukázky z básnického díla Agustího Bartry, Joana Brossy, Salvadora Espriua, Gabriela Ferratera, Josepa Vicençe Foixe, Pereho Quarta a Francesca Vallverdúa, iniciátora jeho pozvání na zmiňované kolokvium do Amsterdamu. O dva roky později pak Schejbal čtenářům *Světové literatury* v čísle 3/1973 představil katalánskou povídkovou tvorbu Salvadora Espriua, Terenciho Moixe, Baltasara Porcela, Montserrat Roigové, Jordiho Sarsanedase a Llorençe Villalongy.

Není divu, že se o Schejbalově činnosti ve službách katalánsky psané literatury brzy vědělo i v samotném Katalánsku, a tak ještě v době jeho působení na ministerstvu ho na pracovišti nečekaně navštívil velkopodnikatel a kulturní mecenáš Lluís Carulla, jenž mladého katalanistu následně zásoboval pravidelnými zásilkami krabic se svazky rozsáhlé edice *Els nostres clàssics*. Navíc díky kontaktům s katalánskými literáty a nakladateli – vedle již zmiňovaného Vallverdúa k nim patřil také Carullův osobní tajemník Joan Rendé, dlouholetý ředitel významného nakladatelství *Edicions 62* Josep Maria Castellet či vydavatel edice *Club Editor* Joan Sales – získal Schejbal dokonalý přehled rovněž o současné katalánské tvorbě a zároveň přístup k tomu nejlepšímu, co tato literatura nabízela.

A právě přes Salase se Schejbal dostal k románu Mercè Rodoredové *La plaça del Diamant*, jehož český překlad, vydaný roku 1973 pod názvem *Diamantové náměstí*, byl prvním z řady jeho knižních překladů, které vyšly pod značkou Odeon. Dle překladatele

měla u nás kniha „velice pěkný ohlas“¹, ale vzhledem k systému plánování nebyla tehdy reedice možná. Nicméně úspěch knihy pozitivně ovlivnil realizaci dalších překladů z katalánštiny vydávaných Odeonem, jehož zaměstnancem, a tedy spolupracovníkem na plný úvazek, se Jan Schejbal stal v září roku 1974 poté, co se v nakladatelství uvolnilo redaktorské místo.

O svém působení v Odeonu měl katalanista jasnou představu: postupem času chtěl „vytvořit základní knihovnu katalánských autorů,“ přičemž „zamýšlel střídat starší a současné autory“ (Pokorný 2015: 5). Českému čtenáři se tak dostalo příležitosti poznat katalánskou středověkou milostnou poezii (*Verše lásky a loučení*, 1976), modernistický román *Samota* (č. 1987) od spisovatelky píšící pod pseudonymem Víctor Català, noucentistickou prózu Eugeniho d'Orse *Ztepilá* (č. 1982) či současnou katalánskou poezii (antologie Salvadora Espriua s názvem *Zachráněná slova*, č. 1980) i prózu zastoupenou románem Miquela Àngela Riery *Až nastane ticho* (č. 1983). Vedle beletristických překladů se Schejbal vzhledem ke studiu výtvarného umění věnoval i překladům z tohoto oboru: je spoluautorem české verze 3. a 4. dílu legendárních *Dějin umění* Josepa Pijoana (č. 1978, resp. 1988) a publikací *Goya: 1746–1828* (č. 1982) z pera Josepa Godiola či *Joan Miró* (č. 1986) od Rosy Marii Maletové. Ačkoli se jedná o knihy psané španělsky, jedno mají společné: jejich autoři jsou Katalánci – shoda náhod, anebo řízení osudu?

V roce 1988 se Jan Schejbal zasloužil o dosud největší počín v dějinách českého překladu z katalánštiny, když v rámci antologie *Pět katalánských novel* vybral a přeložil kratší prózy předních katalánských autorů: Mercé Rodoredová (*Aloma*), Salvador Espriu (*Laia*), Pere Calders (*Zde odpočívá Nevares*), Miquel Àngel Riera (*Andreu Milà*). Vedle již dříve představených autorů si čeští čtenáři mohli poprvé vychutnat Manuela de Pedroló (*Okna se otvírají do noci*), jednoho z neplodnějších katalánských literátů vůbec. Sám překladatel považuje knihu za klíčovou, neboť „rozhodla o přijímání katalánské literatury u nás,“² a počítal s tím, že její vydání u nás otevře dveře dalším katalánsky píšícím autorům. Jejich tvorbu označuje v závěru svého doslovu za „literaturu s křídly naděje“ a českému čtenáři slibuje, že jí „budeme věnovat pozornost“ (Schejbal 1988: 418), což korespondovalo s jeho záměrem soustředit se naplno a zcela výhradně již jen na katalánskou uměleckou literaturu.

Do těchto plánů však zasáhla Sametová revoluce. Pád komunistického režimu v tehdejší Československu přinesl nejen změnu knižního trhu jako celku, ale i konec celého Odeonu: státem řízené nakladatelství se nedokázalo přizpůsobit novým podmínkám a pozvolna směřovalo k nevyhnutelnému bankrotu, završenému roku 1994 vstupem do likvidace. Zánikem Odeonu přišel Jan Schejbal o prostředek k publikaci překladů a čeští čtenáři o slibovaný přísun další katalánské literatury. Překladatel, který se v roce 1990 vrátil krátce na Ministerstvo kultury a poté pracoval v nakladatelství Český klub (1991–1992), se sice snažil hledat způsoby, jak tuto středně velkou literaturu vydat i mimo Odeon, ale o jeho ediční návrhy nebyl mezi povětšinou tržně zaměřenými nakladateli zájem. Rozladěn a znaven dosud nepoznanou situací, kdy se vydání knih musel „doprošovat a ještě na ně shánět peníze“³, opustil Jan Schejbal svět literárních překladů a vstoupil do služeb Agentury Bonus, v níž se až do roku 1999 angažoval v oblasti zahraničního

¹ Z osobního rozhovoru s Janem Schejbalem.

² Z osobního rozhovoru s Janem Schejbalem.

³ Z osobního rozhovoru s Janem Schejbalem.

obchodu, cestovního ruchu a kongresového servisu (viz *Databáze českého uměleckého překladu* 2010).

Ačkoli Jan Schejbal během devadesátých let nepřekládal ani žádný překlad nevydal a věnoval se práci v komerční sféře, na katalánštinu pochopitelně nezanevřel. Důležitým faktorem nejen pro jeho další působení v roli katalanisty bylo zřízení pražského Lektorátu katalánského jazyka (dnešního *Centre Carlemany de Llengua Catalana*), iniciované roku 1991 německým podnikatelem Rudolfem Baresem, československým rodákem, který v Andoře začátkem 80. let 20. století založil vlastní farmaceutickou firmu *Promocions Mèdiques Andorranes (PRO.MED.AND)*. Poté, co si roku 1989 zvolil Prahu jako výzkumné a vývojové centrum svých aktivit (blíže Květina 2005), podporoval nejen rozličné vědecké, ale i kulturní projekty, mezi něž se řadila i snaha zpopularizovat u nás katalánštinu, úřední jazyk Andorrského knížectví, a podpořit její studium.

Cesty Jana Schejbalu a Lektorátu, jehož fungování při Univerzitě Karlově bylo formálně stvrzeno dne 6. října 1993 uzavřením dohody mezi vládou Andorry a Ústavem románských studií FF UK (viz *Govern d'Andorra* 2010), se nemohly neprotnout. Ačkoli k užší, pravidelnější spolupráci došlo až roku 1999, jeho vliv na okolí byl patrný již v samotných začátcích, kdy například napomohl znovu probudit zájem o katalánskou literaturu u Miloslava Uličného (viz poznámka překladatele v Uličný 2001: 119), který tvorbu katalánských básníků představil nejprve časopisecky, a poté i knižně, když roku 2001 vydal výbor poezie Joana Salvat-Papasseita.

Schejbalovu návratu ke katalánské literatuře a jejímu překládání napomohlo nakladatelství Libri, jež koncem devadesátých let připravovalo aktualizovaný *Slovník spisovatelů Španělska a Portugalska*, přičemž našeho de facto jediného odborníka požádalo, aby se ujal katalánské sekce, tj. shrnul dějiny katalánsky psané literatury a připravil slovníková hesla. Schejbal chtěl katalánskou literaturu podat v celé její šíři, a tak se zajímal, zdali má nějakého spisovatele i Andorrské knížectví. Při svém hledání narazil na Antoniho Morelle, který byl v listopadu roku 1996 zvolen katalánským spisovatelem měsíce. Článek a následně i tvorba tohoto autora zaujaly katalanistu natolik, že se rozhodl vrátit k překladatelskému řemeslu. To už bylo v době, kdy pracoval ve svobodném povolání (od 1999). Díky *comebacku* v podobě překladu Morellovy krátké prózy *Boris I., král andorrský* (č. 2000) se na něho mohla s důvěrou obrátit Anežka Charvátová s nabídkou přeložit oceňovaný román Antoniho Dalmaua *Země zapomnění. Po stezkách katarů*, který vyšel roku 2001. Jan Schejbal byl definitivně zpět.

Své působení však neomezil jen na překlady a od roku 1999, po příchodu lektora Andreua Bauça i Sastreho, se čím dál víc angažoval na půdě Lektorátu, s nímž neúnavně a ochotně spolupracoval (Bauça i Sastre 2006: 98). Prostřednictvím celé řady přednášek seznamoval studenty s rozličnými skutečnostmi z oblasti jazyka, dějin, literatury i reálií katalánsky hovořících zemí a pro všechny zúčastněné se stal vpravdě neocenitelným zdrojem zasvěcených informací.

Po vydání české verze další knihy Antoniho Morelle (*Protivný sních*, č. 2005) se na něho roku 2006 obrátilo nakladatelství Faun s nabídkou na překlad jedné až pornografické katalánsky psané knihy nevalné úrovně. Na to Schejbal zareagoval protinabídkou eroticky laděného románu *Průšvih na druhou* od Quima Monzóa,⁴ čímž se mu nakonec

---

⁴ Z osobního rozhovoru s Janem Schejbalem.

podařilo dostat k českým čtenářům jednoho z nejdůležitějších současných katalánských spisovatelů.

Následně se Schejbal překladatelsky na sedm let zcela odmlčel, avšak jen proto, že se za podpory andorrské vlády začal usilovně věnovat práci na chystaném prvním česko-katalánském a katalánsko-českém akademickém slovníku a zároveň i přípravě budoucích překladatelů: od února 2009 vede na Lektorátě překladatelský seminář, v jehož rámci se mohou studenti nejen seznámit se současnou katalánskou literární tvorbou, ale vyzkoušet si překladatelské řemeslo a pod dohledem zkušeného katalanisty se v něm dále zdokonalovat.

Během přetrvávajících prací na slovníku se k publikování překladů vrátil prostřednictvím literární revue *PLAV*, která ho požádala o příspěvek do čísla 8/2014, věnovaného španělské a katalánské exilové tvorbě. Zdařilá spolupráce pokračovala i nadále a jejím výsledkem bylo „katalánské“ číslo 10/2015, v němž se zaměřil především na středověkou katalánsky psanou prózu a tvorbu takzvané generace sedmdesátých let. Poté následovaly i samostatné příspěvky do několika dalších čísel. Schejbalovi se v rámci *PLAVu* podařilo představit nejen významného středověkého básníka Ausiase Marcha či rytířské romány *Curial a Guelfa* anebo *Tirant bílý*, ale i řadu současných, českému čtenáři dosud neznámých autorů: Joan Sales, Jesús Moncada, Agustí Bartra (coby prozaik), Joan Rendé, Joan Perucho, Ponç Pons.

I přes neustávající práci na tvorbě katalánského slovníku, svého životního díla, si Schejbal našel čas na překlad tisícistránkového románu *Jo confesso* patrně nejuznávanějšího katalánského literáta současnosti Jauma Cabrého, vydaného roku 2015 pod názvem *Přiznávám, že...* Za převod této náročné umělecké prózy byl Schejbal nominován na Cenu Josefa Jungmanna za překlad, žel ocenění se nedočkal. Za svůj dlouholetý přínos v oblasti šíření katalánské kultury byl však již roku 2006 vyznamenán v Barceloně cenou *Premi Batista i Roca* (viz Centre Carlemany de Llengua Catalana 2018).

V současné době je jím připravovaný česko-katalánský a katalánsko-český slovník před dokončením a k jeho vydání by tak mohlo dojít již v roce 2020. Vedle toho se jeho tvůrce nevzdává myšlenky na české vydání výše zmiňovaného rytířského románu *Curial a Guelfa* či antologie významného autora Pereho Calderse, pro něž se mu zatím nepodařilo získat nakladatele. Zároveň uvažuje o překladu románu *Els anys de la serp* z pera Joana Rendého, s nímž ho pojí dlouholeté přátelství z dob, kdy mu byl tento barcelonský rodák věrným pomocníkem v počátcích jeho katalanistické dráhy.

Na příkladu Jana Schejbal je zcela jasně patrné, že překladatele nelze redukovat na pouhého převodce originálu, neboť svou činností rámec textu daleko přesahuje: nejenže zcela zásadně promlouvá do procesu meziliterární výměny, ale je jejím významným hybatelem, přičemž vliv překladatele je přímo úměrný jeho podílu na celkovém objemu literárního obohacování mezi těmi kterými jazyky či kulturami. Vzhledem k okolnostem, kdy v posledních třech dekáдах minulého století u nás jiného zprostředkovatele katalánského písemnictví prakticky nebylo, plnil nezastupitelnou úlohu nositele překladatelské tradice z tohoto románského jazyka a stal se tvůrcem naší představy o celé jedné literární tvorbě.

Těžko porovnávat osobnosti různých epoch a možností, ale Schejbal svým významem pro českou katalanistiku dost možná převyšuje i takového velikána, jakým byl Antonín Pikhart. Jeho přínos nespočívá jen v překladech samotných, ale i v péči, s jakou hleděl

vychovat své následovníky, a tím zaručit plynulé pokračování bohaté, již roku 1888 započaté tradice překladů z katalánštiny (bližze Brabec 2015: 83). Zcela samostatnou kapitolou a unikátním počinem je pak vytvoření vůbec prvního česko-katalánského a katalánsko-českého akademického slovníku, v němž budoucím generacím předává dlouholeté znalosti a zkušenosti z oboru, čímž jim poskytuje užitečný nástroj v jejich dalším snažení. Mimoto, že slovníkem významně přispívá ke kvalitě budoucích překladů, zároveň napomáhá tomu, aby recepce katalánsky psané literatury probíhala i nadále v co možná nejširším rozsahu přímo, a nikoli zprostředkovaně přes španělštinu.

BIBLIOGRAFIE

- Bauçà i Sastre, Andreu (2006) 'El Lectorat de català de la Universitat Carolina de Praga', *Treballs de sociolingüística catalana* 19: 71–99.
- Brabec, Michal (2015) 'Zapomenutý překlad Čapkova R.U.R.: Počátky česko-katalánského literárního obohacování', *PLAV* 6–7: 83–87.
- Centre Carlemany de Llengua Catalana (2018), 'Professors', <http://www.epep.cz/professors> (access: 8. 4. 2019)
- Databáze českého uměleckého překladu (2010), 'Jan Schejbal', https://www.databaze-prekladu.cz/prekladatel/_000002448 (access: 8. 4. 2019)
- Ferrando, Antoni (2016) 'Jan Schejbal tradueix Jo confesso al txec', *Núvol*: <https://www.nuvol.com/noticies/jan-schejbal-tradueix-jo-confesso-al-txec/> (access: 8. 4. 2019).
- Govern d'Andorra (2010) 'El govern renova el patrocini del lectorat de català de Praga amb l'empresaPRO .MED.AND', <https://www.govern.ad/altres/item/1778-el-govern-renova-el-patrocini-del-lector-de-catal%C3%A0-de-praga-amb-l%E2%80%99empresa-promedand> (access: 8. 4. 2019)
- Pokorný, Vít (2015) 'Katalánce s námi leccos spojuje', *PLAV* 10: 2–6.
- Květina, Jaroslav (2005) 'Vzpomínka na Dr. Rudolfa Barese', *Akademický bulletin*: <http://abicko.avcr.cz/2005/10/obsah/vzpominka-na-dr.-rudolfa-barese.html> (access: 8. 4. 2019)
- Schejbal, Jan a David Utrera (2004) 'Les traduccions en txec i eslovac d'obres literàries catalanes i vice-versa', *Quaderns. Revista de traducció* 11: 45–57.
- Schejbal, Jan (ed.) (1988) 'Literatura s křídly naděje', in *Pět katalánských novel*, přeložil a doslov napsal Jan Schejbal, Praha: Odeon, 409–418.
- Uličný, Miloslav (2001) 'Poznámka překladatele', in Joan Salvat-Papasseit, *Malý vůz*, přeložil Miloslav Uličný, Praha: Ivo Železný, 119.

RESUMEN

L'article ha presentat la figura més destacable de la catalanística txeca que, ja gairebé mig segle, apropa la literatura catalana als lectors txecs. El cas de Jan Schejbal confirma que el paper del traductor no es limita a la tasca de transferir text d'una llengua cap a una altra, sinó que l'àmbit de la seva intervenció és molt més ampli: el traductor participa activament en el procés de l'intercanvi literari i, moltes vegades, fins i tot, n'és un personatge clau. L'aportació personal d'un traductor sembla encara més imprescindible quan es tracta d'un enriquiment literari entre dues cultures menors o mitjanes. En aquest sentit, la feina feta per Schejbal als anys 70 i 80 a l'editorial Odeon va resultar totalment insubstituïble, ja que ell va ser, de fet, l'únic qui presentava als lectors txecs la literatura escrita en català, pràcticament desconeguda a l'antiga Txecoslovàquia. Això no obstant, aquest privilegi de formar una idea txeca sobre la producció literària en català va acabar en desaparèixer l'editorial Odeon poc després de la caiguda del règim comunista, esdevinguda l'any 1989. Malgrat l'adversitat inicial de les noves editorials, bàsicament comercials,

Jan Schejbal es va mantenir fidel a l'ambició de la seva vida i seguia difonent la literatura catalana de qualitat. Gràcies al lectorat de català a Praga, establert el 1991 i avui conegut com a Centre Carlemany de Llengua Catalana, se li va obrir un nou àmbit d'actuació: a la Facultat de Lletres de la Universitat Carolina de Praga, fins avui dia, segueix donant a conèixer als estudiants la cultura i literatura dels països de parla catalana i, a més a més, en el marc d'un taller de traducció, intenta preparar els seus successors. Cal destacar, així mateix, el seu treball de fa molts anys en el primer diccionari català-txec-català, el qual està a punt de ser publicat. Aquest fet, entre d'altres, torna a confirmar que l'activitat de traductor és molt més transcendental del que pugui semblar. Amb el diccionari, el seu autor no només contribueix, significativament, a la qualitat de futures traduccions, sinó que també facilita que la recepció de la literatura catalana segueixi, majoritàriament, de manera directa i no pas mitjançant les traduccions al castellà.

Mgr. Michal Brabec

Ústav translatologie, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha

miguel.brabec@seznam.cz